

4. Швелідзе Л.Д. Стратегія самопрезентації в комунікативній поведінці україномовних та англomовних користувачів соціальних мереж. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. № 52, том 2. С. 20–23. УДК 811.111:811.161.2. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v52/part_2/5.pdf

НОВРУЗ ЯК ВИРАЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ АЗЕРБАЙДЖАНЦІВ

Ісмаїлов Джабриїл (Азербайджан)

Науковий керівник – доцент, к. пед. н. Семененко І.Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

Національна культура та національні традиції сприяють збереженню національної пам'яті. У наш час у зв'язку із сильними тенденціями глобалізації питання національної ідентичності, збереження національних традицій не втрачають своєї актуальності. Серед багатьох культурних традицій азербайджанців зупинимося лише на деяких, пов'язаних із святкуванням Новруза, щоб звернути увагу на самобутність народу.

Новруз (Новруз Байрами) є одним із найголовніших та найулюбленіших свят в Азербайджані. Значимість цього періоду року в житті людей з давніх-давен породила безліч традицій, звичаїв, обрядів. Новруз – свято весни та Нового року, яке символізує пробудження всього живого та готовність землі до врожаю. Згідно з давніми повір'ями Сходу людина була створена за участю чотирьох стихій – повітря, вогню, води та землі.

Ці стихії відображені в традиціях святкування Новруза. У тюркських народів прихід весни вважався перемогою світла над п'тьмою. Як данину поваги до минулих поколінь у свято було прийнято запалювати свічки.

Підготовка до свята Новруз починається місяць до нього. Чотири попередні вівторка (точніше, ночі з вівторка на середу) в Азербайджані вважаються святковими і називаються Су Чершенбе (день води), Одлу Чершенбе (день вогню), Торпаг Чершенбе (день землі), Ахир Чершенбе (останній день) або Йел Чершенбе (день вітру).

Перше свято – це день Води (Су Чершенбе). Святкується він зазвичай в останній тиждень лютого. Сніг на схилах гір починає танути, води наповнюють річки. У цей день зі сходом сонця люди йшли по воду до річки чи джерела, вмивалися, окропляли один одного. Вода з перший промінем, згідно з давнім повір'ями, вважається оновленою і священною, а бажання того, хто хоче в ній викупатися, повинні здійснитися.

У другий вівторок оновлювався вогонь. У будинках запалювали свічки. Їх кількість повинна дорівнювати кількості членів сім'ї. З настанням темряви розпалюють багаття. Вважається, що людина, яка перестрибнула через багаття, очищається. Кожен повинен перестрибнути через вогнище, вимовляючи слова: «Усі мої негаразди тобі, а твою радість мені». Стрибаючи через багаття, ми передаємо вогню наші біди та розчарування, очищаємось таким чином перед Новим роком. Перестрибування через нього вважається обов'язковим обрядом для кожного, незалежно від статі та віку. При цьому не можна в жодному разі заливати вогонь водою. Після того, як багаття згасне, дівчата та юнаки збирають попел і висипають його на околиці селища або на дорогу. Це символізує, що негаразди всіх, хто перестрибнув через багаття, знищені та викинуті за межі будинку.

Третє передвесняне свято присвячене землі – Торпаг Чершенбесі. Вважається, що після того, як розтанув сніг і прийшло тепло, земля починає прокидатися після зими. Цього вівторка зазвичай висаджували символ родючості – насіння. Хоча сьогодні можна купити насіння будь-якої форми в супермаркеті або на базарі, все одно багато азербайджанців вважають за необхідне виростити символ Новруза, тому що дуже важливо дивитися, як

з'являється життя, як воно розвивається і радує всіх. У цьому закладено символізм самого свята – пробудження життя, початок чогось нового та світлого. Цікаво, що любителі вирощувати насіння самі люблять поекспериментувати, саджаючи не лише пшеницю, а й зерна сочевиці. Цей ритуал супроводжується піснею: «Семені, зберігай мене, щороку буду вирощувати тебе».

Останній із святкових вівторкових вечорів називається Йел чершенбесі. У цей день вітер розкриває бруньки дерев і за народними прикметами настає весна. Це справжній символ вітру, оновленого повітря і Новруза, що наступає. Давні землероби ототожнювали з цим днем пробудження природи, початок нового сільськогосподарського сезону. Це останній вівторок перед Новрузом, який у багатьох народів має значення не менше ніж Новруз. Символ «ахир чершенбе» – хонча, таця, на якій розміщують святкові частування, посередині ставиться насіння, а по краях – різнокольорові свічки. Увечері вівторока діти стукають у двері сусідніх будинків, кладуть шапки біля порога та ховаються, а господарі мають повернути шапки зі святковими частуваннями. Дівчата цього дня намагалися дізнатися про своє майбутнє. Вважалося, що якщо дівчина з'їсть яблуко, візьме з нього 10 зернят і покладе собі під подушку, вона побачить уві сні свого нареченого.

На бажання можна гадати так: взяти дві порожні склянки та піти до сусідів, які знатимуть про прихід. Відчинивши двері, сусід повинен мовчки наповнити одну зі склянок водою. Якщо це буде та склянка, на яку ви загадали бажання, воно обов'язково здійсниться.

Ще одна традиція свята – ворожіння на кільці. У центрі кімнати ставлять посудину, довкола неї збираються дівчата, які кидають свої кільця у воду. Вважається, що першою вийде заміж та дівчина, колечко якої буде витягнуте першим.

Цього вечора багато хто в південному Азербайджані наливає у глечик чисту воду, а кожен член сім'ї кидає в глечик з водою якийсь предмет, після

цього глечик виставляється з боку Мекки. Вранці наступного дня всі члени сім'ї збираються і, відкриваючи книгу Хафіза (збірка віршів перського поета), витягують по одному предмету і починають ворожити за допомогою газелів Хафіза. Якщо їхній зміст добрий і відповідає бажанню людини, яка опустила цей предмет у глечик, його бажання обов'язково здійсниться у Новому році.

В останній вівторок до Новруза пізно лягають спати. Перед тим, як піти спати, з'їдають заздалегідь приготовлений солоний хлібець, воду після того пити не можна. Вночі уві сні бачиться вода (через спрагу), хто воду випити пропонує, і є твій суджений.

У день свята люди ходять у гості. Особливе значення має святковий стіл: на столі повинні стояти 7 страв, назви яких починаються з літери «с» (сумах, сирку, насіння, сабзі та ін.). На стіл ставляться також дзеркало, свічка та фарбоване яйце. Символічне значення цих предметів: свічка – світло чи вогонь, що оберігає людину від злих духів; дзеркало – знак ясності чи встановлення часу наступу Новруза. У міфології багатьох народів нашої планети земна куля тримається на рогах величезного бика. Протягом року цей міфічний бик втомлюється і перекидає земну кулю з одного рогу на інший, після чого настає Новий рік. Для того, щоб встановити завершення старого року та настання першого дня нового року, азербайджанці ставлять яйце на дзеркало. І як тільки яйце хитнеться, значить бик «перекинув» земну кулю на інший ріг і настав Новий рік. Всі, хто сидить у цей час за столом, побачивши символічне розгойдування яйця на дзеркалі, вітають один одного, бажають один одному щастя, здоров'я.

На святковому столі обов'язкові плов, горіхи, сухофрукти та шякар-бура. Пахлава готується з листового тіста, начиненого горіхами (фундуком та мигдалем), змішаними з цукром. Такою ж начинкою заповнюють шякар-буру, схожу на пиріжок, прикрашений візерунками. У цей день вхідні двері не зачиняються. Діти відвідують родичів із мішечками, куди ті кладуть святкові подарунки.

В Азербайджані в Новруз популярні народні вистави за участю персонажів Коси (рідкобородого) та Кечала (лисого). Слухають напівречитатив-напівспів Коси, який при цьому спотикається, вдає, що падає, корчить пики. Речитатив співається і Косою та його помічником Кечалем, який славить вміння Коси: «А коса таке витворить, Козу на барана перетворить». Коса одягає смішне вбрання з повсті, відкриті коліна та лікті обмазує глиною та сажею, на голові довговуха шапка, обличчя прикриває маскою та бородою, на поясі висять різні прикраси. До живота прив'язує подушку, щоб бути товстуном.

Те, що ми розказали про світкування Новрузу, відкриває лише дуже невелику частину з безлічі найцікавіших культурних традицій Азербайджану. Знайомство з давніми національними культурними традиціями, поширення їх сприяє зміцненню національної ідентичності азербайджанців. Звідси виникає розуміння значущості нашої культури як складової у субкультурі глобальної цивілізації.

Список джерел:

1. Алієва З.Д. Азербайджансько-українські літературно-культурні взаємини (кінець ХІХ-початок ХХІ ст.): автореф. дис. канд. філол. наук. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020.
2. Купчик О.Р. Азербайджан крізь призму минулого й сьогодення. Київ: Логос, 2020. – 122 с.

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІ СЛОВА АБО «ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА»

Оджедиран Онемі Израел (Нігерія)

Науковий керівник – старший викладач Тараненко В.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

При вивченні іноземної мови ми часто схильні переносити наші мовні звички на чужу мовну систему. Рідна мова, міцно вкорінена в нас, штовхає на